

POSUDOK HABILITAČNEJ PRÁCE

Téma: Funkcia nádob v pohrebných zvyklostiach v dobe laténskej.

Autor: Mgr. Dominik Repka, PhD.

Oponent: Prof. PhDr. Egon Wiedermann, CSc.

1. Náročnosť spracovania riešenej problematiky

Mgr. Dominik Repka, PhD. sa odhodlal vo svojej habilitačnej práci objasniť na základe analýz vybraného archeologického materiálu a komparácie s historickými písomnými a ikonografickými prameňmi dôvody ukladania nádob, či ich derivátov do hrobov v dobe laténskej na území strednej Európy. Z celého diapazónu hrobového inventára (výzbroj, resp. výstroj v mužských hroboch a súčasti odevu, či kroja s ozdobami v ženských hroboch) sa teda zameral predovšetkým na štúdium formálnej stránky keramiky (tvar, veľkosť, výzdoba) a jej explikáciu v procese pochovávanie aj pomocou porovnávania s antickými tvarmi, ktorých použitie je známe. V rámci skúmania predmetnej témy celkom oprávnene sústredil pozornosť na uzavreté nálezové celky s akcentom na využívanie výsledkov archeobiologických analýz pôvodného obsahu nádob, ako i na objasnenie rôznych kontextov k pochovaným. Úvodom treba azda ešte dodať, že habilitant sa podujal na spracovanie náročnej problematiky, pri riešení ktorej sa musel vyrovnáť s geograficky veľmi netransparentným priebehom sledovaného javu – výraznými regionálnymi odlišnosťami. Rekonštrukcia funkcie akéhokoľvek artefaktu z minulosti si povedľa poznania množstva interdisciplinárnych poznatkov a informácií nevyžaduje len rutinné zručnosti, ale aj primeranú dávku kreativity a imaginácie. Však: *Predstavivosť je dôležitejšia ako poznanie, znalosti sú obmedzené ale fantázia je nekonečná.*

2. Posúdenie úrovne spracovania práce

Pri koncipovaní habilitačnej práce čerpal autor najmä z poznatkov z jeho vlastných publikovaných prác. Pri skúmaní viacúčelového rustikálneho artefaktu, ktorý nádoba nepochybne predstavuje, zohľadnil celý rad súvisiacich reálií v hrobových celkoch (dislokácia a obsah nádob, postdepozíčné procesy a zásahy do hrobov, ako aj terénnu metodiku). V uvedených štúdiách venoval pozornosť rôznym stránkam hrobovej laténskej keramiky z vnútrokarpatského priestoru (rozмеры, nálezové okolnosti, intencionálne

zásahy a kultové praktiky, širšie otázky proveniencie nádob). Aj preto podstatná časť pramennej bázy habilitačnej práce pochádza z karpatských pohrebísk, doplnená je však aj o niektoré pohrebiská z východolatónskeho okruhu. Vysokú úroveň spracovania habilitačnej práce naznačuje už od jej počiatkových pasáži precízne stanovenie cieľov, časového rámca práce, ako i metodických postupov, charakteristiky prameňa a tematických okruhov (otázok). V obdobnom duchu sa nesú aj ďalšie východiskové state habilitačnej práce. Podstatnú časť metodického rámca práce vyplnía morfologická analýza keramiky, komparácia s antickým prostredím, priestorová analýza a pod. Napokon, rovnako dôkladne je spracovaná pramenná báza habilitačnej práce. Po podrobnej analýze venoval autor náležitú pozornosť porovnaniam s antickými tvarmi, výzdobe keramiky a písomným prameňom, obsahu nádob ich dislokácií v hrobe a vzťahu k pochovanému jedincovi.

3. Prínos a úroveň

Analýza keramického fondu zahrnutého do habilitačnej práci priniesla celý rad pozoruhodných poznatkov. Predovšetkým sú to očakávané odpovede na vopred sformulované otázky týkajúce sa vzťahu tvaru, veľkosti a funkcie nádob, obsahu nádob, pôvodnej polohy v prípade neštandardne uložených nádob v hrobe (pôvodný zámer alebo výsledok postdepozíčných procesov, či exkavačnej metódy?), zaužívaných zvyklostí v kontexte s ich funkciou a tiež odpovede na otázky „ad personam“ (určené pre pochovaného alebo transcendentým silám?), ako i zaujímavé otázky korešpondencie vlastností nádob s fyzickými možnosťami zosnulého. Z hľadiska naplnenia cieľov práce autor optimisticky konštatuje, že na základe vykonaných analýz bolo možné zodpovedať na jednotlivé výskumné otázky. Veľká časť nádob pridávaných do hrobov súvisela s potravinovými prílohami. Predpokladá, že spolu s ďalšími potravinovými produktami bol pící a jedálenský servis, ktorého parametre pravdepodobne zodpovedali fyzickým dispozíciám zosnulého, súčasťou hostiny, na ktorej mal byť zosnulý aj jedným z jej aktérov. Inú skupinu nádob umiestnenú v hroboch mimo potravinových servisov spája habilitant s očistnou funkciou (set toaletnej keramiky – miska so šálkou, či džbánikom), predovšetkým na základe analógií z antického prostredia, ale i s funkciou kozmetickou, úschovnou, či obetnou. Z pohľadu funkcie nádob a s tým spojených zvyklostí autor potvrdzuje známy fakt, že ich zmysluplná analýza a interpretácia je možná len na báze kvalitnej terénnej expoloatácie a precízneho záznamu nálezovej situácie. Práve spojením kvalitnej terénnej praxe s dôkladnou analýzou nálezového prostredia a použitím originálnej metodiky môže vzniknúť osobitný autorský výstup, akým habilitačná práca nepochybne je.

4. Posúdenie formálnej stránky práce

Už len letmý a nezainteresovaný pohľad na habilitačnú prácu svedčí o formálne, ale predovšetkým graficky veľmi dobre zvládnutom výstupe. Autor chvályhodne posunul svoje ťažisko bádania od zaužívaných typovo-chronologických skôr do funkcionalistických analýz skúmaných artefaktov. Na 205 viac-menej farebných obrázkoch ponúka inštruktívnu plejádu rôznej dislokácie, funkcie, vlastností ale predovšetkým rekonštrukcie každodenného používania nádob v rôznych kontextoch. Minucióznosť analýzy dokumentuje štúdium takmer výnimočných aspektov problematiky, ako napr. rôznych spôsobov manipulácie s nádobami, resp. ich obsahom, ale aj sledovanie morfológie a veľkosti nádob v kontexte s vekom, meranie ťažiska nádob, skúmanie stability viacerých tvarov nádob, a to všetko aj s využitím netradičného softvéru. O drobných gramatických, či grafických chybách autor zaiste vie a v prípade publikovania ich upraví.

5. Explicitne vyjadrený návrh na udelenie vedecko-pedagogického titulu docent

Habilitačná práca Mgr. Dominika Repku, PhD. je originálna a nápaditá. Dokumentuje tvorivý prístup k riešeniu skúmaného vedeckého problému a schopnosť vyvážene pracovať s množstvom interdisciplinárnych dát. Odporúčam ju prijať na habilitačné konanie a po jej úspešnej obhajobe navrhujem udeliť menovanému vedecko-pedagogický titul docent v študijnom odbore 2.1.25 Archeológia.

Topoľčany, 8. 8. 2021

Prof. PhDr. Egon Wiedermann, CSc.